

SZÉKELY HIRLAP

politikai s vegyestartalmu közlöny.

KIADÓ-HIVATAL:

Az ev. ref. főiskola nyomdájában.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS

NAGY-KÖZ ELEJE.

Hirdetési ár: Három hasábos garmond sorért, vagy annak helyéért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr. és minden beigtatásért külön 30 kr. o. é. bélyegdíj. — Három hasábos nyilttéri sorért 20 kr. o. é.

Hirdetéseket elfogad: helyben a kiadó-hivatal.
Pesten, Zeisler M. hirdetést közvetítő intézete, Királyutca 60-ik sz.,
és J. Haasenstein és Vogler Bécsben (Wollzeile 9-dik sz.)

Megjelenik e lap

minden szerdán és szombaton reggel

NAGY FÉLÉVEN.

ELŐFIZETÉSI ÁR

Negyedévre Félévre 1 ft. 2 ..

Községi vagy felekezeti iskola?

(Folytatás.)

Ezeknél más okot nem hozhatnak fel az egyházak a községi iskolák eszméje ellen; legfőlebb még azt, hogy némely felekezetek nem nevelhetik olyanná alattvaló tagjaikat, a milyenné akarnák, hanem előbb honfi és polgár lesz minden ember, s csak azután valamely felekezet tagja. De van egy más nagy ok arra, hogy sok felekezeti iskolák községivé alakuljanak át.

A legtöbb felekezeti iskola ön erején nem csak háromszori, de tizenháromszori megintésre sem bírja magát berendezni, a törvény szabálya szerint, kivált a prot. részen. Hiszen mikor az utobbiak hosszú küzdés után elváltak, minden tanalap ott maradt, azon jogos elv ellenére, hogy mikor a házaspárok elválnak, vagyoni követeléseikben is eleget teszen nekik a törvény!! Én úgy gondolom a hasonlat talál. Segély kell hát, vagy egyházi, vagy községi uton. A mint pedig a tények kezdik felütögetni magokat, kétlem, hogy az állam az egyházi uton segély-nyújtásra akkora mértékben volna hajlandó mint községi uton.

Minek is az a kerülő? Hiszen a geometriában tanultuk, mindjárt elől a triangelumnál: legrövidebb az egyenes ut. Példa itt az erdélyi h. h. superintendencia, mely 556 anya és 497 leányegyházból áll, 324619 lélekkel, és ekkora számban nagyon kevés azon egyházközségek száma, melyek iskoláik körül a törvénynek eleget birnak tenni, s ezek inkább a püspöki vizsgálat alatti egyházak.

E nagy terjedelmű superintendencia 1869-ben csak 14000 forint államsegélyt nyert. Ebből még csak 28 iskolát lehetne segélyezni, 500 forintnál kevesebb segély meg se tetszvéen egy népiskola építésénél, rendezésénél. Ha bár minden évben ennyi segélyt nyerne e testület, megjárna, mert hozzávéve a hivek iparkodását is, husz év alatt az anya-egyházak elláthatnák magokat a kívánt iskolával, ha amaz összeg épen arra fordíthatnák, a mire, a mint hiszem — bár az egyház-testület szabad rendel-

kezésére van bocsátva — küldve van. Hát még hol van a tanítói fizetési alapok kiteremtése? (Mert a keperendszernek nyakára nőtt az idő, minden melengetés dacára is kihalófélben lévén az áldozatra készség, egyházunk tagjaiban a képezésnél.) Erre legkevesebb épen 100 év kell, tekintve, mily lassan tud haladni az egyházközségekben a pénz-alap szerzése, hiányozván itt is a buzgóság. Ez roppant hosszú idő; nekünk pedig ennél gyorsabban jöjjön a népnevelés országa!

Azonban, úgy látszik, eme segély más csatornákon foly szét. E superintendencia múlt évi június 6—17-ik napjain Székelykeresztúron tartott gyűlésében hozott jegyzőkönyv 49-ik vezér száma 2-ik pontja szerint e segélyt: templom, torony, paplak, iskolaház építésére, csekély jövedelmű egyházi hivatalnokok, (kik ezek? bizonyosan nem tanítók) fizetéseinek nevelésére fordítandónak határozza, csupán 4000 frtot hagy meg belőle, előre nem látott esetekben a segélyezésre. Pedig alig hiszem, hogy e segély egyébre küldetett volna, mint a népnevelés egyenes előmozdítására, és ez legelőször terjedelmes berendezett iskola; mert a tanítók azon fizetéssel, melyel most ellátvák, ilyenben még tudnak tanítani, de kell is, hogy méltánylást nyerjenek. A 4-ik pont az izolált egyházakat kívánja e segélyben részesíteni. — Már a hol izolált egyház van ott legszükségesebb a községi iskola; mert legtöbb helytt egyik felekezet sem bírja iskoláját fentartani. Az az örökös segélyadás pedig a sokféle nemzetiségek miatt az államnak bajt fog okozni.

Magyar nemzetiségi szempontból, ha önző elvet akarnánk előtolni, (ezt pedig nem akarjuk,) nagyon jó volna Erdélyben mindenütt a h. h. felekezeti jó iskola; de miután napjainkban a nemzetiségi kérdés még nem alszik és égetős, ezt még emlegetni sem tanácsos. Hanem iparkodjék mivelni minden nemzetiség az állam védelme alatt, megmutatja a jövő melyik szívesebb. — Eszélyes kormányférfiak kezében a magyar elemnek az az előnye, hogy még eddig a vezérszerep mint szívósabbnak kezében vagy nevében van.

Ismét a segélyre térve, azt kérheti magától az alaposon gondolkozó ember: miként lehet azt meg egyeztetni a józan okossággal, hogy a ki nekem segélyt ad, — ha mindjárt félig meddig az enyimből adja is — annak intézkedése ellen tegyek, csupán azért, mert az egyenesen akar a jó uton haladni? Mert talán ősi jogaimon vezet keresztül az az egyenes ut?... A kor szelleme sok elévült ősi jogot össze bontott a 19-ik században, állítván helyébe méltányosabb elemeket... A fen idézett jegyzőkönyv 31-ik vezérszáma megtiltja a kebelbeli lelkészeknek és a tanítóknak, hogy a tanfelügyelőségtől rendeleteket fogadjanak el; a 32-ik egyenesen mondja, hogy „a tankerületi fő-igazgató (erdélyi) anyaszentegyházunkra nézve érdektelen.“ Mit ér ez? Azért még is megvannak a tanfelügyelők, működnek s az egyház megtudja-e gátolni? Az állam hatalmas és talán hamar eljön az idő, hogy a „status in statu“ csak egyszerű társulattá olvad le — a milyennek lennie is kell.

(Vége köv.)

Porzsolt Ádám.

Maros-Vásárhely sz. k. város képviselőtestületének főirata, a szesz-megdíjaztatás ügyében.

Nagyméltóságu Belügyminiszter Ur!

(Folytatás és vége.)

Ime, nagyméltóságu Miniszter Ur, teljes higgadsággal és tartózkodással tettük meg megjegyzéseinket Baruch Jeremiás panaszlevelére, — ámbár mélyen érezzük ama sérelmünket, mely Baruch Jeremiás által, a város ez egy polgára által, rajtunk, a város képviselő testületén, s így egy egész városon elkövetettik akkor, midőn a város javát célzó és Nagyméltóságod által engedélyezett e mi munkálkodásunkban ily kiméletlenül, ily rágalmozó és gyanúsító modorban, ily feltűnő tiszteletlenséggel illettetünk.

De nem szokatlan s nem is váratlan előttünk Baruch Jeremiás ilyes föllépése. Fentebb már hivatkozáink Baruch Jeremiás egy hason-célú és tartalmu panaszlevelére, melyet ő 1860-ban, még két érdektársával közösen az akkor N.-szében székelő cs. kir. helytartósághoz nyújtott be, a városi szesz-megdíjaztatási jog foganatosítása ellem, melyet a város a korcsmárlási jognak 1858-ban történt megszünte alkalmával életbe léptetett. E panasz-level mind irányában mind tartalmában majd nem egészen megegyezik a mostanival, csakhogy akkor németül, most magyarul; akkor „an eine hohe Kaiserliche Königliche Statthaltereien,“ most a „nagyméltóságu belügyminiszter urhoz“ intézve nyújtott be; csak-

hogy akkor eredményre vezetve, — míg most teljes meggyőződéssel vagyunk afelől, hogy sem Nagyméltóságod nem engedi magát az önérdék ez erőszakoskodó vergődése által félrevezettetni, sem e ns. város képviselőtestülete nem fog erélyben, buzgalomban és kitartásban meglankadni akkor, a midőn saját maga által hozott áldozata és Nagyméltóságod kinyert kegyes engedélye által e város javát előmozdithatja!

De hogy Baruch Jeremiás e feltűnő ellen-szenve, melyet a szesz megdíjaztatása iránt tanusit, nem magát a megdíjaztatást illeti: nyilván való mindazok előtt, kik a városnak és e megdíjaztatásnak, nem különben B. J. sokágu üzleteinek körülményeit ismerik. Mert ugyanis: Baruch J. a szesz-díj fizetésének megtagadása által tetemes büntetéseknek teszi ki magát; egy emberét Pesten tartja, ki a megdíjaztatás megfizetésére mindent mozgásba hozzon; — itt agítál ez intézmény ellen, aláírókat gyűjtet ellenpejtítőja számára: mind oly mozzanatok, a be nem bizonyíthatókat, de azért nyilvánvalókat nem is említve, melyek tetemes pénz-kiadásba kerülnek. Baruch Jeremiást pedig sokkal jobb számítónak tanultuk ösmerni, hogysem pénzét kockáztatott vállalatokba fektesse. Ugyde: a megdíjaztatás megszűnése csak is annyi hasznot hajthatna Baruch Jeremiásnak, mint a mennyit fizlet-emberének pálinka-fogyasztása jelenleg fölemészt. Aligha családunk tehát, ha kimondjuk, hogy Baruch Jeremiás e törekvését egészen más rugók mozgatják, mint az általa s munkásai által fogyasztott szesz megdíjaztatásától való megszabadulás vágya. Mert ime a városunkban termelt mintegy évi 100000 ausztr. akó szesz kilenczvenhét század része kivitelre fordítatik, mely tehát semmi díj által terhelve nincs; s csak itt benn elfogyasztott mintegy 3000 akó jöhet kérdés alá, melyek árr-változását maga a közönség hordozza; mely árrváltozás azonban igen csekély, mert a megdíjaztatás előtt a pálinka iczéje 10—12, most 12—14 kron bővön kapható, mi abban leli magyarázatát, hogy az eddig mintegy 300 pálinka-árulás 60-ra redukáltatott, s így egyhelytt több árusítatván el: a kocsmárlóknak kisebb százalék is nagyobb nyereséget fordít. Baruch Jeremiás tehát a megdíjaztatás által nem érezheti magát oly tulságosan terhelten, legkivált most midőn oly változtatásokat hozott be szesztermelésébe, melyek által szesztermelési adóját tetemesen lecsökkentette; és semmiképen sem inkább, mint a város bármely polgára. Míg ellemben feltűnő, hogy Baruch J. kifogása legnagyobb mérvben a kezelő-bizottság azon intézkedése ellen irányul, mely szerint fölfedezett csempészések ellenőrzésének szempontjából már többször kívántatott Baruch Jeremiástól annak kimutatása, hogy ki-nek mennyi és mily foku szeszt árusított el. — Nagyon közel fekszik ez idegenkedésnél azon kérdés: hogy vajon azon szeszgyár tulajdonos, ki ennyire tartózkodik valódi termelmény összegének kimutatásától: a magas kincstár iránt minden kötelességét teljesítette-e, vagy pedig igen czélszerű rája nézve, mind, hogy termelményének valódi mennyisége mások előtt ismeretlen maradjon, mind, hogy a pénzügyi közegekkel oly „jó egyetértésben“ legyen, — mint maga kifejezi magát — azokkal soha a legcsekélyebb viszályba se bonyolodhassék?

Baruch Jeremiás a m. pénzügyérségnél is mindent megkísért, hogy e megdíjaztatás fölfüggesztessék, vagy, a mi evel egyjelentőségű: kivitelében oly korlátok közé szoríttassék, melyek a jövedelem behajtásának ellenőrzésében gátlólag hatván, e jövedelem majd semmire redukáltatnék, a mi abból is nyilván kiviláglik, hogy a pálinka-kocsmárlás haszonbérbe adása, az ez évi első három hóra, esupán 405 frtot hajtott be, a nemes-telkek fentebb előadott sajátos viszonyainál fogva. A m. pénzügyérség azonban bizonynyal tudni fogja, már csak az ország legtöbb városának példájából is, hol e szesz-megdíjaztatása fogantatott, hogy azon alaptalan ijesztgetések és fenyegetések — a szeszgyári üzlet fölfüggesztésére nézve — nem egyebek, mint rosszul választott álcza a valódi rugó elleplezésére. — Azt sem képzelnök, hogy — nem máról-holnapra élő, hanem a nemzet életképes jövőjére számító m. kincstár abban lássa hivatását, hogy a szesztermelésnek minden áron a lehető legnagyobb könnyítéseket nyujtsa s ezáltal

a nemzet vagyoni physiologiai és szellemi erejének elsatnyítására közreműködjék. Tudjuk mi jól, Nagyméltóságú miniszter ur, hogy az állam nem nélkülözheti jelenleg a szesz-jövedéki adó-összeget, de tulfelől azt is merjük állítani, hogy e jövedelem tulságázása előbb szolgálhat a haza kárára, mint e mi nemes céljainkkal összekötött s keblileg elvállalt s készségesen hordozni kívánt szesz-megdíjazásunk, mely által, bár indirecte, a közérkölsiségnek is hasznos szolgálatot véltünk tenni.

Es most szabadjon e mi alázatos felterjesztésünk bevégezéseül azon számeredményeket előadni, melyek a kezelő-bizottság első 27 napi (jan. 4—31.), működésének eredményét a benyújtott számadások alapján a következő örventes számokban tüntetik föl:

A 27 napi üzlet összes bevétele tett 2287 frt 93 krt, kiadása tett 591 frt 29 krt, tehát a tiszta jövedelem 1696 frt 64 krt, ennek a kaszárma és színházépítésre, meg az utcák nyitására fordítandó két harmada 1131 frt 9 $\frac{1}{3}$ krt, melyhez azon 154 frtot számítva, mely a kezelő-bizottságot napidíjakban illeti vala, de melyeket ők ez alap számára visszaajánlottak: az első havi üzlet eredményeül takarékpénztárba helyeztetett 1295 frt 9 $\frac{1}{3}$ krt, a másik harmad — 565 frt 54 $\frac{2}{3}$ krt — a város rendelkezésére, szintén takarékpénztárba helyeztetvén ez év végig.

Mindezeknek folytán tisztelettel alólirt képviselőtestület határozottan kijelenti, hogy a fentebbiek szerint őszintén előadott tényálladék a valósággal mindenekben megegyezik, s mindazon intézkedések, melyek a kezelő-bizottság által fogantatottak, a képviselő egyhangu határozatára és felelősségére hajtattak végre, a tessoha sem tagadván meg egyes tagjainak általa rendelt miveletéért a szavatolást.

Es most egész bizalommal terjesztjük Nagyméltóságod elé — hivatkozván saját kegyes engedélyére és a méltányos igazságra — alázatos kérésünket a következőkben:

a) méltóztassék Nagyméltóságod Baruch Jeremiást ezen méltánytalan, minden igazságot nélkülöző, a közérkölséget és saját testületi méltóságunkat sértő folyamodásával elutasítani, mely-szerint ő, e város polgára, azon szabványok alól, melyek kivétel nélkül minden polgárt köteleznek, mentesíttessék, s e szerint azon kiváltságolt állapotba helyeztessék, hogy gyári munkásai és házi cselédei után ne fizesse azon szesz-fogyasztási díjt, melyeket városi polgárságunk, üzletembereink kivétel nélkül megfizetnek.

b) hasonlóképen utasíttassék el Baruch Jeremiás azon az egyenlőség elvével semmikép meg nem egyeztethető kiváltságolási igényével, hogy ő egymaga képezhessen kivételt, a szesz-megdíjaztatás ügyében, azon ellenőrzési szabványok alól, melyek városunk minden polgárát egyként kötelezik.

c) a városi képviselőtestület által életbeléptetett kezelési és ellenőrzési módokat, mely nélkül az adott megdíjazási jog tényleges hasznát e városnak nem hajthat, hagyassék meg teljes érvényében, annyival inkább, mert azok sem Nagyméltóságod engedélyével, sem a megerősített árverezési föltételekkel, sem semmi nemű „Erdélyben fennálló törvényekkel és kormánysszabványokkal“ — mint ezt Nagyméltóságod f. é. és hó 2-iki leiratában állítani méltóztatik — ellentétben nem állanak.

Ezek Nagyméltóságú miniszter ur alázatos kérelmi pontjaink; teljes meggyűvással vagyunk Nagyméltóságod igazságérzete és méltányossága felől, s így biztos reménnyel nézünk Nagyméltóságod böles elhatározása elé; nem mellőzhetjük azonban, a legnagyobb tisztelettel és alázattal, de egyszersmind teljes határozottsággal annak kijelentését, hogy e város közönsége a Nagyméltóságod által is elismert kétségbevonhatlan szesz-megdíjaztatási jogának egyesek erőszakoskodó és tisztátalan, érdekszerű kijátszási kísérletei által a legvégső pontokig vitethetnék, mely lehető következmények iránt a képviselő testület nincs azon helyzetben, hogy a felelősséget elvállalja.

Van szerencsénk végül, Nagyméltóságod rendelete folytán s Nagyméltóságod 1869. decz. 15-éről kelt leiratával visszaküldött ügyiratokat alázatosan felterjeszteni.

Kelt Maros-Vásárhely sz. kir. város képviselőtestületének 1870. febr. 5-én tartott gyűlése határozatából.

Maradván Nagyméltóságú Belügyminiszter ur legalázatosabb szolgálai

a főbíró távollétében
Antal Ferencz, s. k.
tanácsos.
Lázár Benedek, s. k.
főjegyző.

Dr. Oroszhegyi Józsa.

A ki részvétellel kísérte dr. Oroszhegyi Józsa huzamos szenvedését, azt hiszem, megkönnyebbült lélekkel sohajtott fel, midőn olvasá, hogy az oly sok kint kiállott nemes lélek jobb létre szenderült. Nem kétkedem, hogy barátai között találkozni fog rövid időn, ki az ő viharos életét, az utókor számára megírja. Én, a ki 1860-tól kezdve barátságával szintén dicsekedhetem, csak egy pár szép jellemvonást kívánok megemlíteni külföldi életéből, 1860 elején kezdtünk egymással levelezni, midőn Abudhánynál lakott, mint orvos. Szeretett volna Bukurestbe kivándorolni, mit én, mint senki másnak, úgy neki sem ajánlottam, de több levele után nemes szívét megösmerve, beleegyeztem és ő rögtön eljött nejevel a feledhetlen emlékü N. Marival, Bukurestbe, hol egy ideig sokat kelle nélkülözniök. — A szegény magyar orvosnak egyetlen butora sem volt, még annyija sem, mint nekem most Maros-Vásárhelyt, hanem a földön háltak, a földön ebédelték, ott fogadták a vendégeket. Ilyen helyzetben írta dr. Oroszhegyi térdein a „B. Magyar Közlöny“ vezércikkeit, melyekben felvillanyozni igyekezett a szabadság szeretetere mindenkit. Szobájának ajtaja, ablakai éjjel nappal nyitva voltak. Irtozott a bezáratástól, melyből Józsefstadtban neki is hét év jutott volt.

Egy véletlen azonban, midőn nem is álmodtuk, kiszabadította e kellemetlen helyzetből. 1860. augusztusban kettős innep volt a sz. Pantileimon kórháznál, mely Bukuresttől egy órai távolságra esik. A szentnek évnapija és gazdasági kiállítás volt. Ez innepélyre Tanár dr. Lukács minket is meghívott. Rákotta az igazgató, igen szívesen fogadott. Jelen voltak Boereszkó, gazdasági ügyér, Majoreszkó és Lauriáni tanárok, kik erdélyiek lévén, Oroszhegyit jól ösmerték a forradalomból és ugyancsak méregették haragos tekintetükkel a talpig magyar öltözötű orvost. Az innepély megnyitása előtt a kölcsönös bemutatás megtörténvén, a beszélgetés Romania Florájára került, sajnálkozását fejezván ki egyik tanár, hogy még nem találkozott román tudós, a ki azt megírta volna.

„Megírom én urak!“ szól közbe magyar nyelven dr. Oroszhegyi, tudván, hogy a tanár urak jól beszélik, ha akarják, nemzeti nyelvünket. Az urak valóban megértették, kezét fogták vele, bemutaták a miniszternek és ottól kezdve szívesen látott vendégeik voltak késő estig magyar öltözetben is, sőt néhány nap múlva rimnikmegyei, s pár hónap múlva foksányi kórházi orvos lett.

Foglalkozott-e Romania Florájának megírásával, — ezt csak hátrahagyott iratai fogják megmondani. Azonban egy véletlen körülmény már 1861 végén félbeszakította romániai pályáját. Ugyanis szenvedélyesen levelezett a magyar lapokban, de mindig neve alatt. Ellenségei azonban azzal támadták meg, hogy ő ír az aradi „Alföldben“ Al-Dunai név alatt, a mi nem szép tőle, a ki a románkormány kenyerét eszi.

Csak egy szavába került volna kinyilatkoztatni, hogy ő nem Al-Dunai, s hogy ő tudja ki legyen az és talán ma is ott volna jövedelmes állásában. De az ő nemes lelke irtóztott az árulkodástól. Akkor áldozatot tett Al-Dunai barátjának, mely előtt ma is kalapot emelek. E becsületes hazfi képes volt forrón szeretett nejétől elszakadni, őt szüleihez N.-Váradra haza küldeni, maga pedig örökre otthagyni a méltatlanul szemére hányt románkenyeret. Átment Dobrudzába és török orvos lett. Itt érte az a lesújtó hír, hogy kedves neje utána való fájdalomban elhalt. Ettől fogva nem volt nyugalma Európában, át tette magát Ázsiába s midőn idejét látta, a katona orvosi hivatalról lemondván, Cyprus szigetén telepedett meg. Itt érte meg hazánk ujjászületését s innen kezdve legfőbb vágya volt Romániába visszatérni, mint galaczi magyar konzul.

Tett is e miat lépéseket, de nem tudom minő kilással, midőn véletlen betegsége meghusította minden földi reményét.

Számos leveleit bírom, melyeket külföldi időzése alatt irt hozzám s melyek életirójának örömet felajánlok.

Nyugodjanak békén porai, a ritka hiv bárátnak és hazafinak!

Koós Ferencz.

A közönség köréből.

Válasz

T. Fogarasi Dániel urnak, mint a mezőbándi és sámsondi járárok Egyes-bírájának, a „Sz. H.” ez évi 5-dik számában adott feleletére.

(Folyt. és vége.)

A t. Egyesbíró ur, felelete utolsó felében, felállítani méltóztat azt a nagy elvet, melyszert a társadalom erkölcsiségének mibenléte, illetőleg annak emelkedése, vagy hanyatlása, egyenesen a papságnak tulajdonítandó. — Dictionak szép, de mint életigazság nem állja ki a tűzpróbát. — Egyház és állam karöltve kell, hogy hassanak a közerkölcsiségre! Az egyház általánosságban hirdeti a közgazdaságokat: az állam azokat törvényeiben részletezi és érvényesíti. Világos ebből, hogy a közerkölcsiség formálására a papok, mint az egyház tanának hirdetői és a világi hivatalviselők, mint az állam törvényeinek végrehajtói, egyaránt és egyenlőleg folynak be. Sőt, miután a tényleges hatalom az állam kezében van, s maga az egyház nem egyéb, mint egy beillesztett testület az állam-élet nagy keretében; joggal állíthatni, hogy: miként egyebekben, úgy a közerkölcsiség ügyében is az állam az első tényező.

Miután a dolog valósága eként áll, könnyű megítélni azt, hogy valamely államban, — nem csak az egész képet, de annak egyes vonalait illetőleg is — a közerkölcsiség emelkedése, vagy hanyatlása, miben lelje magyarázatát; s megítélhetni névleg azt is, hogy a t. egyesbíró ur e tárgyban nyilvánított elve mennyiben hordja magán a tudás és bölcsesség bélyegét!

Ha azonban — a mi valószínű — a hasznosság szempontjából szülemlett ez elv, hogy belőle folyólag egy kis letorkolót kanyarítson ki, nekem tulajdonítván Mező-Madaras közerkölcsiségének alászüntését: azon esetben bátorodom abbeli nagy tévedésre figyelmeztetni, miszerint, mint bírói egyéniség, minden hivatalos forma nélkül zudítja fejemre súlyos ítéletét. Ez alkalommal úgy jártam én is, mint a mesebeli bárány a farkassal. Szegény papok, mennyi mindefféle tudhat fel nektek a világ! Az anyagi élet önhasznát mivelő, furfangos papjai csak hadd zavarják a közélet patakjainak vizét: miértis ne, hiszen ti mindenütt ott vagytok, a jóban semmi érdemitök, a mi rossz az mind a tiétek! No, de mindez még nem a legfőbb baj: csak a lélek legyen nyugodt. A mi engemet illet, tessék is elhinni, hogy kárhooztatásától nyugodtan alszom. Nem vádol a lélek sem a meggyilkolt Vas Andrást, kit soha nem ismertem, — sem gyilkosaiért, kiket mai napig nem ismerem. Az első rom. kath. az utóbbiak gör. egy. vallásuk; tehát nem is tagjai hitfelekezeteimnek, — s hozzá téve még azt is, hogy ők egy távoli praedium gyermekei, a hol én — inkább csak hivatalos szolgálat végett — évenként 5-ször, 6-szor, ha megszoktam fordulni: világos, mikép erkölcsrontóknak csak anyiban ítéltethetem, a menyiben én is a Mező-Madarasának mondható levegőt szívom. Négy évi papságom azonban, t. Egyesbíró ur, még csak arra sem elégséges idő, hogy azokat demoralizáljam — már t. i. ha demoralizáló volt volna működésem — kikkel érintkezésben állók; mert úgy hiszem, a t. Egyesbíró ur sem vonja kétségbe azt a tapasztalati igazságot, hogy nem csak egy állam, de egy község közszeleme és erkölcsisége irányzatát is, évtizedek teremthetik elő! Nem vádol a lélek továbbá azért sem, hogy a mikor érdekelt bűnügyben a t. Egyesbíró ur Mező-Madarason, tehát az én papi munkakörömben végezte nyomozásait: akár közvetlenül, akár közvetve, hivatali személyisége tévedésbe hozásán s ez uton egyszersmind a törvények iránti tisztelet megrövidítésének — áldicsó munkáján fá-

radoztam volna! Mindezek után, köszönetem mellett, visszaajánlom azért a számomra e latin szavakból fércelt köpenyegét: „Damnum, quod quis sua culpa sentit: sibi debet, non aliis imputare!” — s arra kérem, hagyjuk, hogy a t. olvasó ítélje meg: kinek vállaira illik az méltókép?

Mező-Madaras 1870. febr. közepén.

B. Ferencz József.
ref. pap.

KÜLFÖLD.

FRANCZIAORSZÁG. A harez, az ország belpolitikai helyzete fölött, mint előre is látható volt, a miniszterium fényes győzelmével végződött, a törvényhozótestben. Ez az előbbi bizalmi szavazatoktól, abban különbözik főként, hogy 236 szöveget állott szemben 18 kisebbséggel. Jules Fourere azon indítványa volt napi renden: hogy a kormánynak, ha alkotmányosnak akar tekintetni, kötelessége a törvényhozótest megnyitása. A viták hőse Daru miniszter volt, kinek beszédére maga az ellenzék vezére is elismerését nyilatkoztatta ki. A miniszter újból erősíté beszédében: hogy a kormányban teljes egyetértés van; hogy a kormány mind be, mind kifelé békét akar: hogy a január 2-án emelt épületből egyetlen követ se lehet kifeszíteni, az egésznek veszélyeztetése nélkül. Felelt továbbá a miniszter azon szemrehányásokra, hogy a kabinet még mit sem tett. Mondá a miniszterium időt kíván, hogy munkálkodhassék, hogy szabad népek akaratuk felől megkérdeszteni, s nem meglepetni akarnak.

ANGOLORSZÁG. Az angol közvéleményt főképen az ir-földbirtok és közoktatási törvényjavaslat veszi igénybe, melyek ez előtt néhány nappal terjesztettek az alsóház elé. Az első ugyanazon elveken alapszik, melyeken a mult ülés alkalmával törvényé vált ir-egyházi törvényjavaslat. Ez is, mint amaz, igazságot akar Irország részére, s kiengesztelni ohajtja az évszázadok nyomása alatt szenvedő népet. E törvényjavaslat fölött különbözők a lapok véleményei. — Mig az angolok egészen kielégítőnek mondják, s nagy elismeréssel szólnak róla; addig az irek kontárnunkának tekintik.

A közoktatási törvény alapelvét azon nevezetes eszme képezi, hogy az államnak kötelessége gondoskodni az elemi oktatásról. S ott, a hol a létező iskolák a szükségesnek nem felelnek meg, az állam tartozik kényszer, vagy segélyezés eszközt alkalmazni. Ez elvnek egyik fontos következménye az lesz, hogy részt tör az angol egyház minden hatóságán, habár a multak hagyományait nem hagyja is tekinteten kívül. Erre való tekintettel a hitfelekezeti iskolákat fentartja ott, hol azok a korkiválmálnak s az állam igényeinek megfelelnek. Hanem, bármilyen legyen is az iskola, gondoskodik a javaslat, hogy falain belül a szülők és gyermekek lelkiismereti szabadsága meg ne sértsék. A vallás oktatás sehol sem köteles tantárgy. E szerint az angolok, szemben a mi református, katolikus unitárius stb. ultramontanáinkkal, Tiszától Samossáig, tudnak képzelni vallásosságot, s erkölcsös-séget, anélkül, hogy köteles tantárgyá tennék a vallásoktatást.

RÓMABAN, a csallhatlanság félretételével, más kérdést tűztek ki napirendre Nagyhihetőséggel, a külhatalmak jeleztük, magatartásából következik. — A zsinatról szólván megemlítjük, hogy Aargau Kanton meghagyta a solothurni püspöknek, azonnal visszatérni egyházmegyéjébe; mert a kantonok nem azért fizetik, hogy Rómában a pápa csallhatlansága mellett működjék, hanem, hogy otthon püspöki kötelességének eleget tegyen. Ezt az arguai katolikus atyafiak mondják és pedig helyesen.

VEGYES.

* Budán fényes udvari bál volt e hó 24-én, mely 8 órakor vette kezdetét s 12 óráig tartott. Többen jelen voltak a ministerek közül, köztük gr. Beust, továbbá a hivatalnonkok, katonai kitünőségek, az idegen udvarok consulai

közül s számos főúr. Lehetett látni a katona diszruhákön kívül magyart (mondhatni, a bál nagy része ebben volt, különösen a tánczosok teljesen attilában) olaszt, angolt, poroszt, törököt. Ö Fel-ségén, valamint József és Lajos Viktor főhercegen magyar lovas tábornoki ruha volt. Ö felségeik $\frac{3}{4}$ 9 órakor léptek a terembe s $\frac{1}{2}$ 12 órakor távoztak. A bál épen oly kedélyes, mint fesztelen volt.

* Ferdinánd császár s magyar király beteg. Az ősz fejedelem már hónapok óta beteg, hanem, leg közelebb oly aggasztó fordulatot vett a kór, hogy az orvosok is féltetni kezdik életét. Prágából naponként, óránként érkeznek tudósítások az agg fejedelem hogylétéről.

* Király ö Felsége márc. 5. vagy 6-áig marad Budán, akkor néhány napra Bécsbe megy, de kevés idő mulva ismét visszatér Budára. A királyné egész tavaszon át marad a fővárosban, s mihelyt az időjárás engedi, ki fog költözni Gödöllőre, hová Rudolf koronaherceg és Gizella főhercegnő követni fogják ö Felségét.

* Br. Eötvös Józsefnek és Lónyai Menyhértnek az akadémia elnökeivé történt megválasztását Király ö Felsége helyben hagyta.

* A képviselőház utóbbi üléseiben bevégzetett a kultusministerium költségvetése fölött az általános, és megkezdett a részleges vita. Amanak végeztével szavazás alá kerültek azon indítványok, melyek azon bizottmány kiküldését tárgyalák, mely a tanulmányi alap jogi hovártatóságáról teend jelentést. Horváth M. visszavonván e tárgyra tett indítványát Ghyecz Kálmán elejtett, Hoffmann Pál pedig elfogadtatott. A részleges tárgyalás folytán az előirányzott összegek — a pénzügyi bizottság véleménye szerint szavaztattak meg, egész a pesti egyetem tételeiig. Hosszabb vitát keltett a központi igazgatás; az egyházi segélyezések (melyek a rendkívüli költségek közé soroztattak) és az egyetem kérdése, — ez utóbbiban nagy feltűnést okozván Hoffmann Pál, egyetemi jogtanár, beszéde keltvén nagy figyelmet, ki az egyetem hanyatlása fölött panaszkodik. A febr. 25-diki ülés szatmári K. azon indítványának tárgyalásánál szakadt félbe, hogy az egyetemnél egy hasonszenvi orvosi tanszék is állíttassék föl. A ház, úgy látszik, e tételt meg is fogja szavazni.

* Bécsből távirják a „P. Lloyd“-nak: Ide azon határozott tudósítás érkezett, hogy az osztrák és magyar püspökök alig említésre méltó kivétellel, a zsinatot és Rómát elhagyják.

* A m.-vásárhelyi kisdud óvó javára 1870. febr. 13-án tartott tánczvigalom alkalmával bevétel lett: belépti jegyekből 201 frt 60 kr, felülfizetésekből 21 frt 60 kr. összesen 223 frt 20 kr, összes kiadás 80 frt 62 kr. Laútv a bevételből a kiadást marad az intézet javára tisztajövedelem 142 ftt 58 kr. Felülfizettek: gr. B. K. 9 frt 20 kr; m. dr. Knöfler Vilmos ur 4 frt 20 kr; ügyvéd Lázár Ádám ur 2 frt 20 kr; a kir. tábla részéről 2 fyt 40 kr; ref. főtanoda részéről 1 frt; urbéri törvényszék részéről 1 frt; Hajnal J. ur 60 kr: N. 60 kr: N. 20 kr. T. Lenárt Károly ur szives volt csnctermet, mint a mult évben, úgy az idén is, csak a karzathól bevehető bizonytalan kevés jövedelemért átengedni. A nagyérdemű közönségnek, e jótékonyczélu intézet irányában ez alkalommal is tanusított részvéteért, valamint magán nővelő intézet tulajdonosa t. Edelmutné urnőnek és a helyi ref. egyház felső leány-iskolája nevelőnője t. Petri Jánosné urnőnek, növendékeik által e tánczvigalomra, kisorsolás végett készített, nyereemény-tárgyakért köszönetet nyilvánít a bizottmány.

* A második Casinó bál, febr. 26-ikán egyike volt az idei farsang legfényesebb tánczvigalmainak. Az öltözékek választéka, csinos-sága, a jó hangulat, a nem túltömöttség, mi a tánczolókra nézve volt kényelmes: fényes eredményt biztosítottak a bál számára; reméljük, hogy a Casinó részére, ha nem is épen ily fényes, de mindenesetre szép eredménynek örvend-

hetünk. Ki kell emelünk — mint a tánczvigalom fénypontját — a füzértánczot, melynek rendezőjéről nem egy bájos ajakról hallottunk elismerő és dicsérő nyilatkozatot. Ohajtjuk, hogy a Casinó-bál rendezők, ezután is ily buzgalommal, teljesítsék vállalatukat és a farsang legkedvesebb legegánsabb báljai ezután is a Casinó-bálok legyenek.

Bécsi börzei árkelet.	
(1870. márczius 1-én.)	
5% metalliques	61.30
5% nemzeti kölesön	71.15
860 államkölesön	96.80
Bankrészvény	728.—
Hitelrészvény	275.40
London	124.35

Ezüst	121.50
Arany	5.84
Földt. ment. kötvény erd.	75.50
" " " magyarh.	78.50
" " " horvát-slavon	84.—

Laptulajdonos és felelős szerkesztő:

Szász Béla.

HIRDETMÉNYEK.

(26) 1—3

Alólirt bank igazgatósága ezennel közhirre teszi, hogy **Papp Gyula** urat — a banknál tanusított eddigi érdemei elismeréseül — **Erdélyországra főfelügyelőül** nevezte ki, — **Papp Gyula** ur hatáskörében állandó: első sorban biztosítások szerzése, továbbá ügynökségek szervezése, és azok feletti felügyelet gyakorlata, mit midőn a t. cz. közönség tudomására hozna, marad tisztelettel **A „Haza” magyar élet biztosítóbank igazgatósága.**
Koppél, s. k. Kiss, s. k.

(23) 1—2

Nyomtatványok

biróságok, községek, ügyvédek, s általában minden polgári és egyházi hivatalos kezeléshez szükséges nyomtatványok, a legszebb, legjobb és legújabb, legczélszerűbb szerkezetű jutányos kiállításban mindenkor nagy részletben kapható a régi jóhírű **Ramazetter és Knauer** czégű könyvnyomda és könyvkereskedésben Veszprém-ben. Teljes árjegyzék bárhova bérmentesen megküldetik.

(20) 3—3

Tisztelettel szölvittatnak fel mind azon urak, kik a m.-vásárhelyi Casinó-egyletnek az 1862-ik évről kezdőleg az 1870-ik évig bár mely évre részvény díjjal vagy más czim alatt tartoznak, a folyó 1870-ik év **márczius hó 1-ső** napján kezdőleg **15 napok alatt** igyekezzenek alólirtnál tartozásaikat, — honnan kötelezvényeiket vissza kapandják — kifizetni: különben a 15 nap elteltével a még per alatt nem levők beperesítettnek, a beperesítve lévők ellen a további törvényes lépések folytattatnak. Maros-Vásárhelytt.

Soós József,

a Casinó-egylet ügyvéde.

(24) 1—3

Haszonbérbe kiadó birtokok.

Maros-Vásárhelytől egy órányi távolságban, leendő vasúti állomás helyéni **Nyárádtó** községében, vendégfogadóval 40 lóra való istállókkal, szekérszínekkel, 4 árendástelekkel; a **határon** 140 hold szántó, kaszáló, 30 hold közös legelővel, két gyümölcsös kerttel, egy veteményes, két luczernással, a Nyárád vizén ujan épült három kerekű **malommal**, lakházzal, gazdasági épületekkel és egy **szeszgyárral** haszonbérbe kiadó. Maros-Vásárhelytt saját háza alatt a Deák Ferencz-utca 297. sz. a. egy fölszerelt bolt kiadó. Értekezhetni mind két tárgy felett Maros-Vásárhelytt

Bárdosi János-nál.

(11) 3—3

Egy szakértő vendéglős kerestetik, a ki M.-Vásárhelyt a mindég jóhírben álló **Lénárt Károly** vendéglőjébe, a hol színház, nyári mulató kert van és bálok is adatnak, a konyhát a mellette lévő lakszobával és ebédlő szobákkal minden bér fizetés nélkül a jövő Szentgyörgy napjától kezdve át vegye, bővebb értekezést szerezhetni levél vagy személyes találkozás által

Lénárt Károly-nál.

(25) 1—2

Szives áttekintés végett

a száj- és fogfájásban szenvedőknek nemkülönben a műfogakat igénylőknek!

ZINZ K.

a bécsi cs. k. egyetem által oklevelezett fogorvos és fogművész, 20 évi gyakorlatára hivatkozhatva — ajánlja magát minden száj- és fogfájásban szenvedőnek gyógyítására, származott legyen e betegség közvetlen a fogaktól, vagy bármi távolabbi okokból; nemkülönben ajánlja magát egyes fogak vagy egész fogsornak a legújabb angol és amerikai módszertint berakására; ezenfelül birtokában van egy ideig páratlan **orvosszernek**, mely által minden fogfájást jótállás mellett meggyógyít a **rendes fognak eltávolítása nélkül.**

A teljesen szegényeket e némű bajaikban 12 órától 1-ig ingyen gyógyítja.

Mivel a fogorvosi műtétéknél olykor magas díjak sokakat visszariasztanak, azért nevezett orvos a hozzá bizalommal forduló betegeknek kijelenti: hogy a megkezdett műtét előtt is kész az árszabályt tetszőleges áttekintés végett közleni.

Továbbá tudatja, hogy ezután évenkénti átutaztában e városban magát a t. cz. fogbajokban szenvedők kíváncsi maihoz szabva több-kevesebb ideig fog tartózkodni.

Beszélhetni vele d. e. 10—12-ig, d. u. 2—5 óráig.

Lakása: Szt-györgy-utca 1338. sz. a. Kathonai-féle házban.

Itt tartózkodása ideje 15 nap.

(18)

Fehér-bádog és czinezett fedélpléh.

Az ujon-berendezett raktára a cs. kir. szan.

vas- és bádog-gyár társaságnak

„Union”, Bécsben

Johann Adolf Hütte & Wöllersdorf czég alatt,

Pesten, felsődunasor 1-ső sz. a. létezik, s ajánlja jól-ellátott készletét Fehér-bádog és czinezett fedélpléhből.